

विभागीय जाती प्रमाणपत्र पडताळणी
समित्यांनी जातीचा दावा वैध / अवैध
ठरविताना करावयाच्या कार्यपद्धतीबाबत...

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,
शासन परिपत्रक क्रमांक:-सीबीसी-१०/२००९/प्र.क्र.९४४/मावक-५
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक :- ५ ऑक्टोबर २००९.

परिपत्रक

प्रस्तावना :- जात प्रमाणपत्र पडताळणी संदर्भात मा.उच्च न्यायालयात याचिका क्रमांक ६२९६/२००९ - योगेश शांताराम मोरे विरुद्ध राज्य शासन व इतर दाखल करण्यात आली आहे. प्रस्तुत प्रकरण हे आदिवासी विकास विभाग व त्यांच्या अंतर्गत असलेल्या जाती प्रमाणपत्र पडताळणी समितीशी संबंधीत आहे. या याचिकेसंदर्भात दि. १०/०९/२००९ रोजी झालेल्या सुनावणीत जाती प्रमाणपत्र पडताळणी समितीच्या कामकाजासंदर्भात मा.उच्च न्यायालयाला खालील बाबी निदर्शनास आल्या आहेत :-

- १) जाती प्रमाणपत्र पडताळणी समित्यांनी बहुतांशी प्रकरणात दिलेले निर्णय हे कोणतीही कारणमिमांसा न देता दिलेले आहेत.
- २) सन २००९ ते २००९ या कालावधीमध्ये दक्षता समितीकडे सोपविण्यात आलेल्या व निर्णय घेण्यात आलेल्या २२५५ प्रकरणांच्या निर्णयात शंकास्पद बाबी आढळून आल्या आहेत.
- ३) समित्यांकडे मोठ्या प्रमाणात असलेल्या प्रलंबित प्रकरणांचा निपटारा करण्यासाठी समित्यांच्या सदस्यांनी ११.०० ते ५.०० या कार्यालयीन वेळेत उपस्थित राहून फक्त जात प्रमाणपत्र पडताळणीचे कामकाज पाहणे अपेक्षित आहे.
- ४) समित्यांनी दिलेले इंग्रजी भाषेतील निर्णय हे समितीच्या कोणत्या सदस्याने कोणाकडून लिहून घेतलेले आहे याबाबतची नोंद ठेवण्यात आलेली नाही. सदर निर्णय समितीच्या एखाद्या सदस्याने लिहिण्याबाबत सर्व सदस्यांमध्ये एकमत झाले होते किंवा कसे ही बाब पडताळून पहाता येत नाही.
- ५) समितीच्या निर्णयाची प्रत विद्यार्थ्यांना केव्हा देण्यात आलेली आहे याबाबतची नोंद , दैनंदिन नोंद वहीत आढळून येत नाही .

जाती प्रमाणपत्र पडताळणी करताना आवश्यक ती कार्यपद्धती अमलात आणली जात नाही असे मा.उच्च न्यायालयाने त्यांच्याकडील याचिका क्र.६२९६/२००९ मध्ये नमूद केले आहे. त्यासंदर्भात त्यांनी सर्व जाती प्रमाणपत्र पडताळणी समित्यांनी कोणती कार्यपद्धती अमलात आणावी याबाबत सविस्तर सूचना केलेल्या आहेत. सदरच्या सूचना ह्या सामाजिक न्याय विभागाशी संबंधीत असलेल्या सर्व विभागीय जाती प्रमाणपत्र पडताळणी समितीस निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

परिपत्रक :- राज्यातील अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्गातील उमेदवारांचे जातीचे दावे पडताळण्यासाठी राज्यात एकूण १५ जाती प्रमाणपत्र पडताळणी समित्यांचे गठन करण्यात आले असून त्यांचे कार्यक्षेत्र विविध ठिकाणी ठेवण्यात आलेले आहे. मा.उच्च न्यायालयाने जातीचे प्रमाणपत्र वैध वा अवैध ठरविताना सर्व जाती प्रमाणपत्र पडताळणी समित्यांनी खालीलप्रमाणे कार्यपद्धती अमलात आणावी अशाप्रकारचे निर्देश दिले आहेत :-

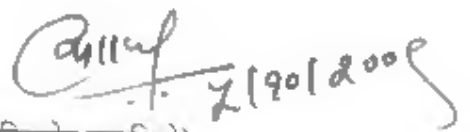
- १) विभागीय जाती प्रमाणपत्र पडताळणी समितीकडे प्रकरण प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून प्रकरण निकाली काढेपर्यंत होण्या-या कार्यवाहीच्या नोदीची सविस्तर माहिती दैनंदिनी नोंदवहीत (Roznama) अद्ययावत ठेवण्यात यावी.

- २) सदर दैनंदिनी (Roznama) मध्ये दिनांक निहाय प्रकरणासंदर्भात जाती प्रमाणपत्र पडताळणी समितीने केलेल्या कार्यवाहीची नोंद घेण्यात यावी व सदर दैनंदिनी पडताळणी समितीच्या सर्व सदस्यांनी स्वाक्षरीत करावी
- ३) संबंधीत पक्षकाराने सादर केलेली कागदपत्रे कोणत्या तारखेला सादर केली याची सविस्तर नोंद दैनंदिनी (Roznama) मध्ये घेण्यात यावी.
- ४) जाती प्रमाणपत्र पडताळणी समितीने संबंधीत कागदपत्रांची पडताळणी केल्यानंतर त्यांचे समाधान न झाल्यास ती दक्षता पथकाकडे चौकशीसाठी सोपविल्यास त्याबाबतची सविस्तर कारणे सदर दैनंदिनीत (Roznama) नमूद करावीत.
- ५) सादर केलेल्या कागदपत्रावरून पडताळणी समितीचे समाधान झाल्यास ती दक्षता पथकाकडे न पाठवता जात वैधता प्रमाणपत्र प्रदान करण्याचा / न करण्याचा निर्णय घेऊन समितीने त्यावर घेतलेला निर्णय सकारण दैनंदिनीत (Roznama) नोंदवावा.
- ६) दक्षता पथकाकडे प्रकरण सोपविण्याचा निर्णय झाल्यास अशा निर्णयापासून एका आठवड्याच्या आत सदर प्रकरण दक्षता पथकाकडे सोपविण्यात यावे. दक्षता पथकाने अशारितीने सोपविलेल्या प्रकरणांची चौकशी पूर्ण करून त्यांचा अहवाल सहा आठवड्यात जात प्रमाणपत्र पडताळणी समितीकडे सादर करावा. यापेक्षा अधिक कालावधी दक्षता पथकाने घेणे असमर्थनीय राहिल.
- ७) दक्षता पथकाकडून अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर जात प्रमाणपत्र पडताळणी समितीने त्याबाबतची नोंद दैनंदिनीमध्ये घ्यावी. सदर अहवाल प्रतिकूल असल्यास त्याची देखील नोंद दैनंदिनीमध्ये घेऊन हा अहवाल नोंदणीकृत देय डाकेने संबंधित उमेदवारास पाठवावा व याचीदेखील दैनंदिनीमध्ये नोंद घेण्यात यावी. यानंतर उमेदवार आणखीन नवीन पुरावे देण्यासाठी पुढे आल्यास त्याने त्याबाबत समितीकडे लेखी अर्ज करावा आणि त्यानंतर नियमाप्रमाणे या पुराव्यांची नोंद घेण्यात यावी.
- ८) जात प्रमाणपत्र पडताळणी समितीकडून प्रकरणांची अंतिम सुनावणी झाल्यानंतर समितीच्या सर्व सदस्यांची बैठक घेण्यात यावी व वैध प्रमाणपत्र देण्यात यावे किंवा कसे याबाबत सर्वसाधारण एकमत करण्यात यावे व त्यानंतर लेखी आदेश निर्गमित करण्याची जबाबदारी एका सदस्यावर सोपविण्यात यावी. जात वैधतेबाबत सदस्यांमध्ये मतभेद असल्यास बहुमत असलेल्या सदस्यांपैकी एका सदस्याने लेखी आदेश निर्गमित करावे. अल्प मत असल्यास त्याची नोंद ही संबंधित सदस्याने घ्यावी. ज्या सदस्याने लेखी आदेश निर्गमित केले आहेत त्यांचे नाव दैनंदिनीमध्ये नमूद करण्यात यावे व अशा सदस्याचे नाव लेखी आदेशात निर्णयाच्या दिनांकासह पहिल्या पृष्ठावर स्पष्टपणे नमूद करावा. सदर निर्णय संबंधित उमेदवाराला केव्हा देण्यात आला याबाबतची नोंद दैनंदिनी (Roznama) मध्ये घेण्यात यावी.
- ९) एखाद्या निर्णयाबाबतची कार्यवाही संबंधित दिवशी पूर्ण न झाल्यास पडताळणी समितीस त्यादिवशीची कार्यवाही संस्थगित करून दुस-या दिवशी ही कार्यवाही पूर्ण करता येईल.
- १०) निश्चित केलेल्या दिवशी निर्णय का देता आला नाही याची कारणे दैनंदिनीमध्ये (Roznama) नोंदविण्यात यावीत.

२. मा.उच्च न्यायालयाने दिलेल्या वरील निर्देशानुसार सर्व जाती प्रमाणपत्र पडताळणी समित्यांनी कामकाज करावे असे आदेश हया परिपत्रकाद्वारे जारी करण्यात येत आहेत.

३. सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २००९१००५१६२२२९००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(किशोर गजभये)
सचिव

सर्व विभागीय समाजकल्याण अधिकारी,
सदस्य, सर्व विभागीय जाती प्रमाणपत्र पडताळणी समित्या,
सदस्य सचिव, सर्व विभागीय जाती प्रमाणपत्र पडताळणी समित्या,
सर्व विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी,
सर्व समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हापरिषदा,
निवड नस्ती, का-मावक-५